

співпрацюють з міжнародним кредитним ринком, тому відчули на собі ефект ліквідності. Те, що оцінка ризиків інвесторами різко зросла, призвело до падіння вартості компаній з іноземними інвестиціями. Спостерігається відтік інвестиційного капіталу, значні падіння індексу ПФТС, неоптимістичні прогнози світових фінансових організацій щодо наслідків та строків виходу з кризи. Отже, комерційним банкам необхідно швидко адаптуватися до нових умов, використовувати нові методичні підходи щодо оцінювання ризику та враховувати досвід, що нині надає фінансовий ринок, а саме - застосовувати альтернативні концепції, які в повному обсязі можуть оцінити ризик інвестиційної діяльності, що призведе до зміни інвестиційної політики держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брикхэм М., Эдхард М. Финансовый менеджмент: Пер. с англ.[Текст] – М. – М.: ПИТЕР, 2010.- 960 с.
 2. Буренин А.Н. Рынок ценных бумаг и производных финансовых инструментов: Учеб. Пособие [Текст] – М.: 1 Федеративная Книготорговая компания, 2004. – 352 с.
 3. Винс Р. Новый подход к управлению капиталом [Текст]: - М.: ЕВРО, 2006.- 264 с.
 4. Галасюк В., Галасюк В. Учет экономических рисков: от традиций к здравому смыслу. – www.galasyuk.com
 5. Миранда Лейн. Кредитный клинч [Текст]// Бизнес. – 2009. - №43(822). – с.66-69.
 6. Фабозици Ф. Управление инвестициями: Пер. с англ.[Текст] – М.:ИНФА.- М., 2008. – 932 с.
 7. Шарп У., Александер Г., Бэйли Д. Инвестиции: Перю с англ.[Текст] – М.: ИНФРА – М., 2008. – 1028 с.
 8. Лунякова Н. А. Особенности формирования остатков средств по счетам клиентов / Н. А. Лунякова // Проблемы і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.) : у 2-х т. / Українська академія банківської справи Національного банку України.[Текст]– Суми : УАБС НБУ, 2008. – Т. 2. – С. 80–81 (0,08 друк. арк.).
 9. Марковский О.В. Анализ структурных соотношений в экономических системах / О.В. Марковский // Соціально - економічний розвиток України і регіонів: тези доповідей I міжнародної науково-практичної конференції [Текст]; м. Запоріжжя, 2009. – С.82–83.
 10. Марковский О.В. Структурный подход до управління операційно - технічнологічним ризиком у діяльності комерційного банку / О.В. Марковский // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: тези доповідей і виступів міжнародної науково-практичної конференції [Текст]; м. Черкаси, 2009. – С. 303–305.
- УДК 657.421.3(045)

О.М. Бондаренко, А.П. Зубченко

ВИЗНАННЯ СУТНОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У даній статті розкрито сутність нематеріальних активів відповідно до діючих нормативно – правових актів України, визначено прогалини у їх трактуванні та запропоновано шляхи вирішення недоліків.

Ключові слова: бухгалтерський облік, нематеріальні активи, положення (стандарт) бухгалтерського обліку, міжнародний стандарт бухгалтерського обліку.

В данній статтє раскрыта суцність нематериальных активов в соответствии с действующими нормативно - правовыми актами Украины, определены пробелы в их трактовке и предложены пути решения недостатков.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, нематериальные активы, положение (стандарт) бухгалтерского учета, международный стандарт бухгалтерского учета.

This article explores the essence of the non-material assets in accordance with existing normative - legal acts of Ukraine, determines the gaps in their interpretation and the ways of problems solving.

Keywords: accounting, non-material assets, Accounting Standard, International Accounting Standard.

Постановка проблеми. В наш час в Україні проблема гармонізації бухгалтерських національних та міжнародних стандартів набуває великого значення. Це зумовлено підвищенням міжнародної ділової активності та залученням іноземних інвестицій в економіку України.[7]

Недосконалість та прогалини у національних стандартах бухгалтерського обліку та їх неузгодженість з міжнародними стандартами може значно скоротити іноземні потоки капіталу та зашкодити економічному розвитку України. Різноманітні економічні, правові та політичні бар'єри перешкоджають надходженню іноземних капіталів в Україну. Однією з перешкод для міжнародних партнерів виступає необхідність вести бухгалтерський та податковий облік із врахуванням національного і міжнародного законодавства. Особливо гостро ця проблема просліджується при дослідженні таких специфічних об'єктів, як нематеріальні активи. Зважаючи на те, що з розвитком науки і техніки, нематеріальні активи все частіше використовуються на підприємствах, розуміння їх сутності та обліку є дуже важливим, а першим кроком на цьому шляху є правильне їх тлумачення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему гармонізації та узгодження національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку нематеріальних активів досліджували такі вітчизняні та іноземні науковці, як В.В.Собко, Ф.Ф.Бутинець, В.Я.Савченко, Ж. Дішар, В. Ковальов, Д. Мітчел, В.Б. Гурко, М.Ю. Манухіна, Р.Т. Джога, В.Ф. Палій, А.О. Бузнік та ін. Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, визнання нематеріальних активів потребує глибшого наукового дослідження.

Невизначена раніше частина проблеми. Залишаються нерозкритими проблеми гармонізації національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, внесення змін до національних стандартів та

визначення основних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародного досвіду.

Метою статті є ретельне дослідження відмінностей щодо визнання та відображення в обліку нематеріальних активів згідно національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та пошук пропозицій щодо вдосконалення національних стандартів бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Згідно пункту 4 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (П(с)БО) 8 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив (НА) - немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Водночас П(С)БО 8 нагадує, що придбаний або отриманий НА відображають у Балансі, якщо існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигід, пов'язаних із його використанням, та його вартість можна достовірно визначити. Отже, певний об'єкт визнають НА і фіксують у Балансі, якщо він:

1. Відповідає критеріям визнання активом.
2. Має специфічні риси, притаманні саме цьому виду активів. [5]

Проаналізуємо термін НА в контексті вищевказаних критеріїв. Згідно статті 1 розділу 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому.[1]. Тобто, виходячи з визначення активу, поданого в цьому законі, існують такі критерії визнання активу:

1. Контроль за ресурсом
2. Вирогідність отримання майбутніх економічних вигід від використання НА.

Вважаємо, що поняття контролю за НА в П(с)БО 8 «Нематеріальні активи» не розкрито, що є суттєвим недоліком даного нормативно – правового акту. В пункті 13 Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 38 «Нематеріальні активи» зазначено: суб'єкт господарювання контролює актив, якщо він має повноваження отримувати майбутні економічні вигоди, що надходять від основного ресурсу, а також якщо він може обмежити доступ інших до цих вигід. Здатність суб'єкта господарювання контролювати майбутні економічні вигоди від нематеріальних активів, як правило, виходить з юридичних прав, які можна забезпечити в судовому порядку. Якщо немає юридичних прав, контроль продемонструвати складніше. Проте, юридичне забезпечення прав не є необхідною умовою для контролю, оскільки суб'єкт господарювання може контролювати майбутні економічні вигоди в інший спосіб.[4] На нашу думку, потрібно обов'язково деталізувати в МСБО 38 та П(с)БО 8 в який інший спосіб суб'єкт господарювання може контролювати майбутні економічні вигоди. Згідно статті 1 розділу 1 Закону України «Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-ХІV економічна вигода– потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів.[1]. На думку Віталія Прокопенко, консультанта газети «Все про бухгалтерський облік», недоліком цього визначення є те, що воно не враховує сучасної специфіки використання активів, що можуть приносити підприємству чистий приріст грошових коштів не лише за рахунок росту доходів, а й за рахунок економії витрат. Це підтверджує й пункт 17 МСБО 38. Згідно з ним, майбутні економічні вигоди, що надходять від НА, включають дохід від продажу продукції чи послуг, заощадження витрат або інші вигоди, що є результатом використання суб'єктом господарювання активу. Наприклад, використання інтелектуальної власності у виробничому процесі може в майбутньому зменшити виробничі витрати, а не збільшити доходи.[5] Крім аналізу критеріїв, за якими визнаються всі активи в бухгалтерському обліку, необхідно обов'язково проаналізувати риси, притаманні НА.

Виходячи із визначення НА, яке наведено в пункті 4 П(с)БО 8 «Нематеріальні активи», рисами НА є: немонетарність; відсутність матеріальної форми; можливість ідентифікації [5]

Вважаємо, що в П(с)БО 8 не зазначено як виявляти ці риси, що свідчить про недосконалість даного стандарту та необхідність його деталізації. Натомість, тлумачення терміну «немонетарні активи» наводиться в пункті 4 П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств»: немонетарні активи - всі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.[6]. Тобто, немонетарними активами можна вважати всі необоротні активи, крім довгострокової дебіторської заборгованості, та запаси. На нашу думку, відсутність нематеріальної форми НА є найважливішою та найбільш складною у розумінні рисою НА. Сама назва «нематеріальні активи» передбачає відсутність матеріального втілення. Очевидно, постає питання яким шляхом ідентифікувати цей вид активів та вирізняти його з – поміж інших активів.

Таку методичку визначення НА наведено в пункті 4 МСБО 38 «Нематеріальні активи»: деякі нематеріальні активи можуть міститися в (або на) фізичній субстанції, такій як компакт-диск (у випадку комп'ютерного програмного забезпечення), юридична документація (у випадку ліцензії чи патенту) або плівка. Визначаючи, згідно з яким стандартом слід розглядати актив, що об'єднує нематеріальні і матеріальні елементи (тобто, чи застосовувати МСБО 16 «Основні засоби», чи МСБО 38 «Нематеріальні активи», треба оцінити на основі судження, який елемент є суттєвішим. Наприклад, комп'ютерне програмне забезпечення для верстата, який управляється комп'ютером і не може функціонувати без цього конкретного програмного забезпечення, є невіддільною частиною пов'язаного з ним апаратного забезпечення, тому його розглядають як основний засіб. Так само

оцінюють операційну систему комп'ютера. Якщо програмне забезпечення не є невіддільною частиною пов'язаного з ним апаратного забезпечення, то його розглядають як нематеріальний актив.[4]

Вважаємо, що хибне віднесення активу до основних засобів (ОЗ) замість НА може призвести до неправильного відображення у бухгалтерському обліку такого активу. Існують відмінності при нарахуванні амортизації ОЗ та НА. Згідно з пунктом 25 П(с)БО 8, нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання амортизації не підлягають [3]. Крім того, амортизація на НА не нараховується податковим методом. Отже, неправильне віднесення НА до складу ОЗ може призвести до додаткових витрат підприємства, пов'язаних з неправильним використанням методів амортизації. На нашу думку ще одним важливим питанням є розрізнення НА з іншими активами. В практиці найчастіше НА плутають з гудвілом. Цю думку підтверджено в МСБО 38. У пункті 11 МСБО 38 зазначено: визначення нематеріального активу потребує його чіткої ідентифікації для розрізнення з гудвілом.

Згідно з пунктом 4 П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств» гудвіл - перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання.[6] Ми вважаємо, що складність віднесення певного активу до НА чи до гудвіла зумовлена тим, що гудвіл відповідає першим двом рисам визнання НА, а саме гудвіл є немонетарним активом та не має матеріальної форми. Ось чому можливість ідентифікації НА є важливою рисою цього активу.

Відповідно до пунктів 11 та 12 МСБО 38, актив відповідає критерію можливості ідентифікації у визначенні нематеріального активу, якщо він: а) може бути відокремлений, тобто є можливість його відокремлення або відділення суб'єкта господарювання і продажу, передачі, ліцензування, здачі в оренду або обміну окремо або разом з відповідним контрактом, активом чи зобов'язанням, б) або виникає в результаті контрактних або інших юридичних прав, незалежно від того, чи можуть вони бути передані або відокремлені від суб'єкта господарювання або ж від інших прав та зобов'язань.[4]. На відміну від НА, гудвіл не відповідає вищезазначеним критеріям. На нашу думку до П(с)БО 8 «Нематеріальні активи» потрібно обов'язково внести уточнення щодо ідентифікації НА, які запропоновані в пунктах 11 та 12 МСБО 38 «Нематеріальні активи». Одним з основних залишається питання щодо оборотності НА. Згідно П(с)БО 2 «Баланс», НА відображаються в балансі у складі необоротних активів, але в П(с)БО 8 нічого не зазначено щодо строків використання НА. Таким чином на підставі вищезазначеного, НА строком служби менше року не можуть вважатися необоротними активами [2], [5].

Висновки. Внаслідок аналізу сутності НА відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку виявлено суттєві прогалини

щодо трактування НА в контексті П(с)БО 8 «Нематеріальні активи». Необхідною умовою правильного відображення в обліку НА є внесення коректив до П(с)БО 8 щодо: детального описання рис, за якими актив слід вважати нематеріальним; ширшого описання потенційних майбутніх економічних вигод, що надходять від НА; деталізації за якими способами суб'єкт господарювання може контролювати майбутні економічні вигоди від використання НА; встановлення строків використання в бухгалтерському та податковому обліку для НА та відповідного відображення НА в балансі підприємства; описання методології, за якою слід відрізнити НА від основних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Текст] / Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV.
2. П(с)БО 2 «Баланс» [Текст] / Наказ Міністерства фінансів №242 від 18. 10. 1999р.
3. П(с)БО 8 «Нематеріальні активи» [Текст] / Наказ Міністерства фінансів №87 від 31.03.1999р.
4. П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств» [Текст] / Наказ Міністерства фінансів № 163 від 07.07.1999р.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» (переклад з англійської мови за редакцією С.Ф. Голова) [Текст] / С.Ф.Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2000. – 32с.
6. В.Прокopenко «Визнання та облік надходження нематеріальних активів»[Текст] / газета «Все про бухгалтерський облік» № 57 від 21.06.2010р. [с. 30-31].
7. А.О. Бузнiк «Порiвняльна характеристика i основнi розбiжностi мiж МСБО та П(С)БО» [Текст] / А.О.Бузнiк науково-теоретичний журнал “Студентський науковий вісник ” Миколаївського державного аграрного університету. Випуск 2(1). Том 1 – 2010. [с. 21].

УДК.615(045)

О. М. Скібіцький

МІСЦЕ І ЗАВДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

Розглянуто місце і визначені завдання сучасної психології в менеджменті людського потенціалу. Доведено, що для вітчизняної соціальної психології справжні проблеми лежать винятково в сфері культури й моральності людей, як основного ресурсу підприємств.

Ключові слова: соціальна психологія, людський фактор, закони психічної діяльності.

Рассмотрено место и определены задачи современной психологии в менеджменте человеческого потенциала. Доказано, что для отечественной социальной психологии истинные проблемы лежат исключительно в сфере культуры и нравственности людей, как основного ресурса предприятий.